

A t. egyletet saját kebelében is, utolsó közgyűlése óta, sajnos veszteségek érték egyik buzgó, munkás alelnökének, Mosel Antalnak és több alapító tagjának elhalálózásával; jelentésünk a kegyeletes megemlékezés adóját ezekre nézve is meghozza. Az elsőnek helyét ma betölteni a tiszt. közgyűlés van hivatva; kétséget nem szenved, hogy választásában nem csak méltó utódot fog nyerni, hanem az előretörékvés hathatós támaszát is.

Az egylet állapotát és mult évi működésének örvedetes eredményeit a hivatalos jelentések foglalják magukban; sajnos, hogy a lankadatlan szervezett szellemi munkának anyagi erőnk szab korlátokat; de azért a fejlődés biztosítva van.

Örvedetes és nagy megnyugvásunkra szolgál, hogy sikerült végrehajtani előmunkálatait azon kegyeletes ünnepélynek, mely maradandó emlékében mintegy zárköve az egylet harmincz éves eredményes multjának. Az alapító Mikó Imre grófnak emelt szobor ünnepélyes leleplezése dicsősége az elhunyt emlékének; de a haszon a hazáé!

Üdvözölve a megjelent t. tagokat, az Erdélyi Muzeum-Egylet közgyűlését megnyitom.

Az elnöki megnyitó után dr. Finály Henrik titkár olvasta fel jelentését, mely a következő:

Tisztelt közgyűlés!

Az eltelt 1888-ik év mindenképen nevezetes és rendkívüli éve egyletünk életének. Nem csak azért, mivel az egylet létezésének és működésének harminczadik éve volt, hanem még sokkal inkább azért, mivel az a kevés, a mit az igazgató-választmány ez évben tartott tiz üléséről felvett jegyzőkönyvek 135 határozatából, mint nevezetést ki tudunk szedni: éppen kevés voltával élő bizonytságot tesz róla, hogy az egylet és működése a fejlődött viszonyok átalakulásával számára létesült hatáskörben oly biztos arányban és oly szabályos egyenletességgel mozog, hogy valóban nagyon rendkívüli eseménynek, vagy bajnak kellene beállania, valami nevezetes és korszakot jelző ténykedés előidézésére.

Különösen az igazgató-választmány tevékenysége mindinkább a tiszta ügykezelésre szorul; az egylet tudományos működése egészen a szakosztályok kezébe ment át s ezek oly teljes önállósággal működnek, hogy az igazgató-választmány csakis a szakosztályi évi közgyűlések alkalmából hozzá beterjesztett jelentésekből értesül arról, a mi a szakosztályok kebelében történik.

Ám, tisztelt közgyűlés, ez nagyon jól van így. Ezeknek a szakosztályoknak a hivatása lassankint előkészíteni és a maga idején végkép létesíteni ezt az átalakulást, a melyen Muzeum-Egyletünknek okvetetlenül át kell mennie, hogy jövőre is biztosítsa létjogát; azt az átalakulást t. i. hogy az egyletnek a szó szoros értelmében tudományos, vagy ha úgy tesszik, tudós társasággá kell válnia.

Ennek a bővebb fejtegetése azonban nem tartozik az évi jelentés keretébe. Itt mindenekelőtt rá kell mutatni, hogy a mai közgyűlés a szokottnál jóval későbbben esik az évbe; ennek oka köztudomás szerint az, hogy e közgyűléssel kapcsolatba hozni kívántuk a gróf Mikó Imre emlékszobra leleplezése ünnepélyét. Az idei kora tavaszi kedvezőtlen időjárás késleltette az emlék elkészülését, ma azonban készen áll, és isten után holnapután megtartjuk az ünnepélyt.

Az 1888. év folytatában is többnyire ügykezelési ügyek foglalták el az igazgató-választmányt. Ezek közül első sorban meg kell említeni a pénzkezelést. A bevételek és kiadások egészben megfelelték a költségvetés előirányzatának, a mint a kinyomtatott zárszámadás tanúsítja; előre nem látott rendkívüli költségek alig számba jövő mennyiséget tesznek; ellenben a gr. Mikó emléke költségeire fentartott átalány még nem költ el, sőt a mit tényleg ki is fizetett a pénztár ezen a czimen, még nem lehetett a számadási év végeig véglegesen elszámolva s így ez a költség csak a folyó évi számadásban fog tényleg, mint kiadás szerepelni.

Nevezetes befolyással az egylet pénzügyeire volt a múlt év végén megindult kicserélése az 5 %-ot kamatozó erdélyi urbéri kötvényeknek 4 %-os kötvényekkel. Noha ez a kicserélés csak a folyó évben vált ténynyé, mégis meg kell itt említeni, mivel egyfelől noha értékpapirkészletünk névértékét növelte, kamatjövendelmünket egynehány száz forinttal apasztotta; másfelől az idei költségvetés bevételi rovafa már az új állapot alapján levén összeállítva, ennek a megemlítése szükséges azoknak a különbözeteknek az indokolására, a melyek a zárszámadásbeli vagyonskimutatásban és a bevételi előirányzatban megjelenő tőkösszegek közt mutatkoznak. Lényegben az alaptőke állaga nem változott.

Az a monographia, a melynek a megkészíttetésére a t. közgyűlés megbízást adott, valósággal elkészült, de még mindig kézirat. A kiadásnak oly akadályok állottak útjába, a melyek elhárítása az igazgató-választmány hatáskörén kívül álló tényezőktől függött.

Néhai Bányai Vitális alapító-tag és volt pénztárnok végrendeletileg

400 frtot hagyományozott az egyletnek. Ez összeg nem folyt még be az egyleti pénztárba, de tökélyesen biztosítva van.

Mint említésre méltó mozzanatok, elé kell sorolni még, hogy a múlt évben az egyleti titkár, a ki mint a kir. tud.-egyetem képviselője ki volt küldve a bolognai egyetem 800 éves örömnepére, ott mint a Múzeum-Egylet képviselője is szerepelt és az igazgató-választmány hozzá járult uti költségei fedezéséhez is a végre, hogy ez útját úgy Bolognában helyt, mint azután Flórenczben, Rómában, Nápolyban és Pompejiben teendő régészeti tanulmányokra is felhasználhassa. A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlésén dr. Fabiny Rudolf és dr. Koch Antal voltak egyletünk képviselői, a kik ott érdemeikhez és küldetésökhöz képest kiváló kitüntetésben is részesültek.

Két indítványról is kell megemlékeznünk, a mely a lefolyt évben az igazgató-választmány elébe került. Az első azt javasolta, hogy a bölcsélet-, nyelv- és történettudományi szakosztály oszolja külön álló két szakosztályra. Tekintettel a tudánymivelés kívánalmaira, bizonyára óhajtható lett volna, hogy az egylet a mivelendő tudományok minden egyes ága számára a maga kebelében külön szakosztályt alakíthasson; ez idő szerint azonban sem a munkára vállalkozó tagok száma, sem a rendelkezésre álló pénzerő sincs akkora hogy ily szétdarabolás tanácsosnak mutatkozhassék. Az igazgató-választmány ezért mellőzendőnek látta ezt az indítványt.

A második indítvány egy a maga régiségénél fogva nagyon érdekes kolozsvári ház megvásárlását hozta javaslatba a végre, hogy az egylet egyfelől stílszerűen helyre hozván az épületet, tartsa fenn, mint a hazai XVI. százbeli magánépítészeti műemlékét, másfelől használja fel a régiség-és éremtár elhelyezésére. Az indítvány következtében megindított tudakozódás azonban kiderítette, hogy a kérdéses ház ez idő szerint éppen nem eladó, megszerzése tehát csak akkora árban sikerülhetne, a mekkorát az egylet a maga tőkéből csupán e célra kizárítani nem bír; másfelől korántse nyújt elegendő helyiséget az oda szánt gyűjtemények elhelyezésére, czélszerű kibővítése pedig, ha volna is rá elegendő pénz, a telek szűk volta miatt nem lehetséges, s így ezt az indítványt is kénytelen volt az igazgató-választmány a napi rendről egyelőre levenni.

Az ügykezelés folyó teendői közt csakis az elősorolt mozzanatok azok, a melyeket, mint nevezetéseket, ki kellett emelni.

Tisztelt közgyűlés! Egyletünk fennállásának harminczadik éve, saj-

nos, hosszú gyászrovatával tűnik ki. Mentől inkább apad az egyes tagjai száma, annál érzékenyebb a veszteség, a melylyel a halál keserű kényszere sújtja. A múlt évi közgyűlés óta elvesztettük alelnökünket, dr. Moselt Antalt; a hivatalos pályáról nyugalomba vonult derék férfinak lelke nem a henylés kényelmeskedésében, hanem állandó szellemi munkában kereste a megérdemelt nyugalmat; dolgozott, nem kötelességből, hanem a tudomány szeretetétől ösztönözve kívánt tudomány terjesztésével közreműködni a nemzet közművelődési színvonala emelésében és kiváló buzgalommal teljesítette egyesületünk körében az alelnöki tisztet. Elvesztettük gróf Lázár Miklóst, egyesületünk első volt alelnökét, a hazai történettudomány egyik kiváló bajnokát, a ki szerény visszavonultságban fáradhatatlan szorgalommal és maradandó sikerrel működött kedvencz szaktudománya terén; igazgató és alapító-tagjaink sorából Béli Gergely, báró Bánffy Dániel, id. báró Bánffy Albert, br. Bánffy György, Zathureczky Károly ezredes, Máriaffy Albert, Biró Pál, br. Kemény Gábor és dr. Szombathelyi Gusztáv költöztek át ama jobb világba, a hová csak fájdalomunk és áldó emlékezetünk követheti. Emlékek meg van örökítve egyesületünk évkönyveiben és neveik nem lesznek elfelejtve, a meddig csak élni fog magyar nemzet a magyar hazában.

De egyesületünk, mint egyik szerény szerve a nemzet szellemi életműködésének, nem csak a maga körében előfordult gyász eseteket fájlalja. Kijutott neki is a maga része abból az országos és nemzeti fájdalomból, a mely dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk atyai szívét oly mély és sötét gyászba borította. Nem lehet e hivatalos jelentés tiszte ecsetelni azt a lesújtó hajtást, a melyet Rudolf trónörökös oly váratlanul bekövetkezett halálának rémhíre tett minden igaz magyar szívére. Igazg.-választmányunk, a mikor az elnökség a gyász esetet bejelenté, nem tehetett egyebet, mint hogy háromszoros felállással és a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium útján egyenesen legfelsőbb helyre felterjesztett részvétiratban adott kifejezést a gyászban való osztozásának.

Méltóztassék a t. közgyűlés az igazgató-választmány e jelentését a következő részletes jelentésekkel együtt tudásul venni és felette határozni.

A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

A pénztári kimutatás kinyomatott s a tagok közt szétosztott.

A számadás vizsgáló bizottság jelentése szerint a pénztár teljesen rendbe van, azonban a könyvvezetés avult, mire vonatkozólag a titkár fel-

világosító szavai után a bizottságnak erre vonatkozó indítványa a választmányhoz tétetett át.

Az egylet pénztári vagyona 1888. végén *245,829 frt 01 kr.*

Következtek a gyűjtemények állásáról szóló jelentések.

Jelentés a könyvtár állásáról.

Tisztelt közgyűlés!

Jelentésemet egyesületünk könyvtárának mult évi állapotjáról a következőkben van széremsém előterjeszteni:

Könyvtárunk a mult 1888. évben intézetek, társulatok és magánosok adományából 354, a külföldi természettudományi társulatok által kiadványainkért viszonzásul megküldött nyomtatványokban 216, vétel útján az évi 300 frt átalányból 432, cserében a budapesti egyetemi könyvtár daplumáiból 43 kötettel és Eble Gábortól egy kötet 184⁸/₉ évi proclamáció-gyűjteménnyel, összesen 1046 kötetten gyarapodott. Az adományokból azonban a duplumaink közzé sorozott 38 kötetet leszámítván a valódi gyarapodás 1008 kötetet tett, melylyel könyvtárunk létszáma a mult év végén 45,738 kötetre emelkedett.

Van ezenkívül mintegy 4500 kötetnyi többszörös felesleges példányunk, melyek csere vagy tömeges eladás útján leendő értékesítése annyival inkább érdekünkben áll, mert az ezen tetemes könyvtömeg által elfoglalt helyre a már is szűkké vált könyvtári helyiségben a jövő gyarapodás elhelyezhetése végett mulhatatlanul szükség lesz.

A mult évben szerzett gyarapodás az alapczimtárba be van igtatva s el van helyezve, a szak-catalogus szerkesztésében azonban az ezel megbizott egyetemi könyvtártiszt gyakori betegeskedése miatt hátramardás történt, melynek helyrehozása az egyetemi és muzeumi könyvtár mellett alkalmazott személyzet különben is csekély volta mellett újabb munkakerő nélkül annyival kevésbé eszközölhető, mert az említett könyvtártiszt, ki betegsége miatt már a mult év végén hivatalától való fölmentetéseért folyamodott, a nm. v. és közoktatásügyi ministeriumtól f. augusztus 1-ig terjedő szabadságidőt nyert; ezelőtt egy pár hónappal pedig az egyetemi könyvtár két napdijasa közül az egyik oly súlyos betegségbe esett, hogy fölgyugyulására s munkaképességének visszanyerésére egyhamar ki látás alig lehet.

A kéziratár a mult évben Torma Károly adományából 2 kötetten, Tökölly Imre 1676—1678. évi naplójával és Rettegi György mult szá-

zadi naplójával gyarapodott. Eredeti oklevél gyűjteményünk nem szaporodott ugyan, de használhatósága tetemesen megkönnyített az által, hogy azt a múlt évi nagy szünidő alatt, más munkaerő segítségemre nem lévén, magam rendeztem, s a legrégebb időtől 1540-ig terjedő eredeti okleveleinket lajstromoztam 600 drb. Ezeknek a tudomány mai követelményének megfelelő mintegy kivonatai a Történelmi Tár közelebbi füzeteiben még ez év folytán meg fognak jelenni s a szaktudósok használatára külön lenyomatban is közzé lesznek téve, egyesületünk pénztárának minden terheltetése nélkül; a fejedelmi korra vonatkozó igen gazdag oklevélgyűjteményünk kivonatainak elkészítését és közzétételét pedig a jövő évek folyamán fogom legsürgősebb teendőim közzé sorozni és a megkezdett eljárás szerint befejezni.

A könyvek köttetésére a könyvtári általányból az eddiginél tetemesebb összeg használtatott föl, s ez által a könyvtár külső csin tekintetében is nyert, a kezelés is megkönnyített, de a bekötetendő könyvek nagy tömege mellett főképpen a becsesebb s gyakrabban használt munkák köttetésére kellett szorítkoznom, s évek folytán e célra még tekintélyes összegek fognak kívántatni.

Olvasó-termünk, mely az egyetemi könyvtárral közös, mint elébb úgy a múlt évben is, ünnep- és vasárnapokat kivéve naponként 5 órán át, a nagy szünidőben pedig hetenként két nap egy-egy óráig állott nyitva, s látogatóinak száma legnagyobb részben az egyetemi hallgatóság köréből naponként 50—60 között váltakozott. Házi használatra nemcsak a tanári kar tagjai s a tudományos munkássággal foglalkozó szakemberek, hanem leczkekönyveik letétele mellett az egyetemi hallgatók közül is 326-an vittek ki többen egész év folyta alatt is könyveket; s ezenkívül az igazgató választmány engedélyével a m. nemz. muzeum, a m. tud. Akadémia, a budapesti egyetem s több erdélyrészi tanintézet részére küldettek használat végett egyes ritkább munkák és kéziratok. Könyvtárunk keletkezése óta a napi forgalom az egyetemi élet- és irodalmi tevékenység fejlődésével lépést tartó emelkedést mutat s a személyzet idejét és munkásságát mindinkább igénybe veszi.

Könyvtárunk letszáma, melynek alapját 1869-ben a halhatatlan emlékü gr. Kemény József mintegy 4500 kötetből álló válogatott könyvgyűjteménye vetette meg, 30 esztendő alatt megtizszeződött, s Hungaricumokban és Transylvanicumokban oly gazdaggá vált, mit főképpen az erdélyi főúri családok tömeges adományozásainak lehet köszönni, hogy

vele e tekintetben a fővárosi országos könyvtárakon kívül hazánk egyetlenegy más könyvtára sem versenyezhet; ezért egyesületünk a lefolyt 30 év eredményére örömmel tekinthet vissza. De a jövő tekintetében kilátásaink nem lehetnek ennyire megnyugtatók. Az a helyiség ugyanis, melyben az egyetemi s muzeumi könyvtár el van helyezve, a folytonos gyarapodás következtében már nagyon is szűkké vált, mi a célirányos kezelést naponként mindinkább nehezíti; hiányzik benne a nagy számmal megrendelt tudományos folyóiratok czélszerű használhatására szükséges külön olvasóterem, nincs a tanárok és szaktudósok részére külön dolgozó szoba, melynek szüksége naponként égetőbbnek mutatkozik, s maga a könyvtári helyiség annyira meg van telve, hogy csak néhány évi gyarapodás czélszerű elhelyezése is mind több több gondot és munkát ad; a helyzet rövid időn csaknem tarthatatlanná fog válni.

Éppen ezért kötelességemnek tartom egy új, a mai kor követelményeinek megfelelő s a jövőre is számított alkalmas könyvtári épület építtetésének szükségét ismételten hangsúlyozni, s a tisztelt közgyűlést felkérni, hogy valamint az egyetemi tanács a maga részéről a szükséges lépéseket már is megtette s megfogja tenni, úgy egyesületünk is hasson oda, hogy a nm vallás- és közoktatásügyi miniszterium, úgy az egyetemi oktatás mint nemzeti közművelődésünk érdekében vigye keresztül egy czélszerű könyvtári épület felállítását; mert csak ez esetben lesz elérhető a cél, az egyetemi és muzeumi könyvtárakra tett és teendő áldozatok a nemzeti miveltés emelésére teljes erővel hassanak és igazán gazdagon kamatozzanak.

Szabó Károly.

Az ellenörködő bizottság jelentése.

Tekintetes muzeum-egyleti közgyűlés!

A mult évi közgyűléstől kapott megbízásunk és a titkár ur felhívása következtében megjelentünk egyeletünk könyvtárában, melyet kifogástalan rendben és — a mennyire a találompróbák mutatták — hiány nélkül találtunk. Ugyanezt jelenthetjük a kéziratarról is, hozzá adva, hogy az oklevelek 1540-ig már regesztázva, s a regeszták sajtó alatt vannak.

Meg kell azonban említenünk, hogy a könyvtárra vonatkozó régibb közgyűlési határozatok némelyike még nincsen végrehajtva. Nevezetesen nincsenek még ténrtvények, s a Szakkatalogus hosszabb idő óta nem folytatódott. Az utóbbira a könyvtár-őr ur nyilatkozata és a magunk meggyőződése szerint nincsen elegendő munkaerő; minthogy pedig ezen fontos

munkálatot tovább halogatni nem lehet, szükségesnek tartjuk rendkívüli munkaerők alkalmazását és díjazásukra rendkívüli dotatio megszavazását.

A mi a katalogus kinyomtatását illeti, annak előkészítése a kellő munkaerők nemléte miatt szintén nem történt még meg. Erre is rendkívüli dotatióra volna szükség; minthogy azonban az egész katalogus közrebocsátása — hozzávetőleg számítva — legalább 10,000 forintba kerülne, s e nagy költséget egyesületünk maga nem viselhetné. országos dotatiót kellene e célra kérni.

Kolozsvárt, 1889. június 7.

A t. közgyűlésnek alázatos szolgálói:

Dr. Concha Győző. Szinnyi József. Szász Béla.

Dr. Lánzy Gyula a könyvtári jelentés azon részére reflektálva, mely a könyvtárnak külön épületbe való helyezését javasolja, melegen szól a létesítendő könyvtári épületről s indítványozza, hogy az egylet az egyetemi tanácssal, mely szintén érdekelve van, tegye magát érintkezésbe. Konstatálja, hogy míg a természettudományi egyetemi tudományzakoknak fényes laboratoriumai vannak, az összes humanisztikus tudományok nem rendelkeznek kellő könyvtári helyiséggel. (Helyeslés.)

Elnök megjegyzi, hogy Csáky gr miniszter nyilatkozata szerint is a kolozsvári egyetem ügye országos és így remélhető, hogy az építkezések során a könyvtár épülete is létesített fog. A közgyűlés, Lánzy tanár felszólalása alapján átteszi a könyvtár ügyét az igazgató választmányhoz, hogy e tárgyban az egyetemi tanácssal együttesen kellő mozgalmat indítson. (Helyeslés.)

Entz Géza az állattárról olvassa fel jelentését, melynek végén köszönetét fejezi ki az egyletnek 17 évi működése alatt irányában tanusított támogatásáért, most, midőn más működési körbe vonul. (Lelkes éljenzés.)

Elnök meleg szavakban fejezi ki sajnálatát dr. Entz távozása felett, kinek óhajtja, hogy méltó utódja akadjon s indítványozza, hogy a gyűlés jegyzőkönyvileg fejezze ki köszönetét dr. Entz Géza kiváló munkásságáért, melyet az egylettel szemben tanusított.

A közgyűlés egyhangulag, lelkes éljenzéssel fogadja el az elnök indítványát.

A növényteni gyűjteményről szóló jelentést dr. Finály Henrik olvasta fel. A jelentésben van az a baj, hogy a gyűjtemény egy részének nincs helye.

Dr. Koch Antal az ásványteni gyűjteményről szóló jelentését olvassa fel.

Jelentés a régiség- és éremtárról.

Tisztelt közgyűlés!

Régiség- és éremtárunk a múlt 1888. évben aránylag keveset szaporodott, részint azért, mivel az erdélyi részekben ez évben általában nem igen fordult elő valami nevezetes régészeti lelet, részint pedig azért, mivel a leletekre vonatkozó törvényeink következtében nagy hajlam uralkodik mindennemű lelet eltitkolására, ha pedig sikerül a hatóságoknak valahol rátenni a kezöket egy-egy leletre, az menthetetlenül elmegy a központba, a honnan aztán csak hulladékok jutnak némelykor nekünk is. A mikor a mi tudomásunkra jut, hogy valahol valamit találtak, a lelet rendesen vagy le van már foglalva, vagy elharácsolva.

Mindazonáltal mégis kaptunk egy néhány érdekes tárgyat, így adott Klir János ur egy érdekes burnótszelenczét szaruból ezüstbe foglalva; Jakab János ur Tordáról két drb. cseréprégiséget a volt Aranyosszék területéről, a melyek egyike egy elég érdekes bálványocska; Fülöp Elek ur Mihályfalváról Brassai alelnök ur utján egy igen jól fenntartott fekete cserépedényt a bronzkorra mutató diszitóssal, és Nyevti Lajos ev. ref. tanító ur Feketelakról 2 drb. bronzszerszámot. Ezek ajándékok.

Vásárlás utján szereztünk 4 drb. kiválóan szép tarka és aranyos himvarrást, 2 drb. bronz szerszámot, feles számú őskori cserépmaadványt Szász-Sebes határáról, ezek közt is egy igen érdekes bálványocskát; egy csomó hasonló maradványt, a melyet Herepei Károly tanár ur a mi költségünkön eszközölt ásatással Nagy-Enyed környékén felbontott 2 tumusból szedett; egy XVII. százbeli női övet aranyozott ezüsből, a mely nagy valószínűséggel az erdélyi részekben készült és igen cinos munka; egy ónozott réz kancsót Boszniából; két drb. régi és 2 drb. újabbkori cserépedényt egy szebeni kereskedőtől és 87 drb. apró ezüst pénzt a balatonfüredi leletből. Ezek a pénzcsék kivált azért érdekesek, mivel tanúságot tesznek azokról a külföldi. többnyire osztrák és karinthiai dénárokról, a melyek a XIII. száz vége felé forgalomban voltak Magyarországon és oly gyakran vannak különböző néven említve akkori oklevelekben és számadásokban; igen becses anyagot nyújtanak az akkori hazai pénz- és értékviszonyok tanulmányozására.

A gyűjtemény különben a múlt nyáron és a rendes időben nyitva volt a közlátogatásnak és eléggé látogatott volt; különösen meg kell említenem, hogy Lajos Viktor főherczeg ő fensége is kegyeskedett rövid itt léte alkalmából hg. Lobkowitz altábornagy ur kíséretében gyűjteményün-

ket behatóan megtekinteni és örömeit kifejezni a felett, hogy itt oly sok érdekes tárgyat láthatott

Ám tisztelt közgyűlés a rendelkezésünkre álló helyiség már most igazán kezd szűk lenni. A kiküldött bizottság maga meggyőződhetett, hogy már annyira vannak a gyűjteményi tárgyak a szekrényekben összezsufolva, hogy a tömörltség miatt szintugy rossz benyomást tesznek a szemlélőre és a szobák oly szűkek, hogy több szekrény beállítása már lehetetlen. Mégis kénytelenek leszünk még egy pár évig várni, a míg ezen a bajon segíteni lehet

A gyűjtemény jelenlegi állapota le van írva a holnaputáni ünnepély alkalmával kiosztandó emlékkönyvben.

Az ellenőrködő bizottság jelentése.

Mélyen tisztelt Muzeyumi közgyűlés!

A mult évi muzeumi közgyűlés, tisztelettel alólirottának vezetése alatt, Dorgó Albert, dr. Farkas Lajos, dr. Hincz György és Kovácsi Antal urak személyében kinevezett bizottságot, azon kötelességgel méltóztatott megtisztelni, hogy a Muzeyum levél-régiség és éremtárát megvizsgáljuk s az eredményről jelentést tegyünk.

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy a bizottságot f. hó 6-án d. e. 11 órára a helyszínére összehívtam, de a meghívott láttamozó bizottsági tagok közül — bizonyára másnemű elfoglaltság okán — csak Kovácsi Antal ur jelenhetett meg.

A vizsgálatot mindazonáltal végrehajtottuk és pedig:

a) A mult évi levéltárt, együttesen 105. szám alá vezetett ügyirattal, gondosan külön csomózva teljesen rendben találtuk.

b) A jegyzőkönyv, mely az év tartamán 10 ülés tartásáról tesz tanuságot és 135 tárgy fölötti tanácskozást és határozathozást tüntet föl, szintén teljesen rendben van. Ugyanezt mondhatjuk a pontosan vezetett utalvány könyvről is.

c) Megtekintettük a mult évi gyarapodását is a régiségtárnak, de miután erről külön részletes jelentés áll a közgyűlés előtt, az egyes tárgyaknak felsorolását e helyütt szükségfelettinék találtuk.

d) A régiség és éremtárban elhelyezett, — helyesebben a helyszűke miatt egymásra halmozott, darabokat, a szokásos, ugynevezett „kiszarási próbák“ tételével vizsgáltuk meg és mindeniket a leltárban is jelzett maga helyén találtuk.

E jelentésünk után tisztelettel vagyunk a mélyen tisztelt közgyűlés alázatos s olgái

Dr. Kolosvári Sándor, *Kovácsi Antal,* *Dr. Hintz.*
biz. elnök. biz. tag.

Szakosztályi jelentés.

Tekintetes közgyűlés!

Az Erdélyi Muzeum-Egylet bölc-, nyelv- és történelem-tudományi szakosztályának 1888-ik évi működéséről, tudományos tevékenységéről a tek. közgyűlésnek van szerencsénk jelentésünket a következőkben megtenni:

A szakosztály buzgó tevékenységének bizonyítékául van szerencsénk benyújtani a szakosztály kiadványainak 5. kötetét, mely 33 és fél nyomtatott ívet képez, az előző évben kiadott kötetet övi vel haladja meg. E kötetben megjelent dolgozatok tudomány-értékét nem a mi feladatunk megítélni: ítélje meg a kegyes pártfogó: a Muzeum-egylet és ítélje meg a tudományos közvélemény ítélőszéke. Csak annyit kívánunk jelezni, hogy e kötetben 12 szerzőtől 17 értekezés jelent meg, míg a 4. kötetben 9 szerzőtől 15 értekezés. E kötetéről ugyanazt mondhatjuk el, mit a 4. kötetéről, hogy a hazai tárgy ép oly arányban van képviselve, annak mintegy $\frac{2}{3}$ -öd részét foglalja el; változatosság tekintetében gazdagabb. Egy valószínű folyóirat jellegét kezeli felülteni. A határozott időponban két havonként való megjelenés jelentékenyen befolyt a tartalom élénítésére.

E kötet két ízben hozott adalékokat erdélyi népköltésünkhöz és igen érdekes vonásait ismertette a román népköltésnek. A régi Dacia archaeologiai ismeretéhez is járult adattal valamint Kolozsvár művelődés történetéhez. A Kazinczy és Petőfi gazdag irodalomban is számottevő újabb adatokat nyújt e kötet.

E kötetben könyvismertetés is talált helyet, mely rovatot jövőre óhajtanók állandóvá tenni.

Szakosztályunk tagjainak száma is öröndetesen gyarapodott. Jótékony hatással volt erre nézve egy a középiskolák és felsőbb intézetek igazgatóságaihoz szétküldött körirat, mely kiválóan felhívta a figyelmet a Muzeum egyletnek, mint az erdélyi részekben Kolozsvárt egy tudományos központ létrehozása érdekében kifejtett áldozatkész tevékenységére. E felhívásnak oly öröndetes hatása lett, hogy a folyó évben már a tagok jelentékenyen megszorodtak. A tagok száma tesz jelenleg 107-et. Egyleti évünk egyéb mozzanatait részletesen megvilágítják a benyújtott 5. kötet 70, 80, 168, 258. 426 és 531. lapjain olvasható szakosztályi értesítők.

Szakosztályunk közgyűlését folyó évi jan. 20-án tartotta meg. A tisztújítást e gyűlés a következő eredménnyel ejté meg: Elnök lett ismét dr. Szamosi János, alelnök szintén újólag dr. Szász Béla, titkár

újólág dr. Hegedüs István. Választmányi tagokul ujból megválasztattak: dr. Felméri Lajos, dr. Schilling Lajos, dr. Ferenczi Zoltán.

Ezeken a tekintetes közgyűlésnek nagylelkű támogatását és anyagi segélyét hálásan megköszönve, maradunk

Kolozsvártt, 1889. május 31-én

Dr. Szamosi János,
e. i. elnök

Dr. Hegedüs István,
e. i. titkár.

Az összes jelentések tudomásul vétetnek s az ellenörkődő bizottsági tagok, elnök indítványára, ujból megbizatnak ez évre.

Következik az alelnök és a választmányból kilépő legrégibb 4 tag választása.

Alelnöknek, gr. Esterházy Kálmán indítványára egyhangulag és éljenzéssel Szász Domokos ev. ref. püspök választatott meg.

A jövő évi költségvetés 23,862 frt 26 kr. bevételben és 23,860 frt kiadásban, 2 frt 26 kr. pénzmaradvánnyal állapittatik meg.

Az egylet igazgató-választmánya a következő indítványt terjesztette be: Miután a változott viszonyok következtében a természethistoriai díjalap alapítójának célzata a tőle megállapított módozatok szerint semmiképe se érhető el, az igazgató-választmány indítványozza: A természet-historia; díjalap eredetileg 1000 frtnyi alaptőkéje a felgyült kamatokból egészítették ki 2000 frtra, esetleg 5%-nál kevesebbet kamatozó módon elhelyezése esetében annyira, hogy évi tiszta kamatjövedelme 100 frt legyen s aztán minden két évben, a mint az alapító is óhajtotta, tüzessék ki egy 200 frttal díjazandó pályakérdés; az alapítvány többi feltételei változatlanok maradván. Az indítvány elfogadtatott.

A kilépett négy választmányi tag helyett a választás megejtetvén, megválasztattak: Cseh Lajos, Kövály László, Dr. Felméri Lajos és Dr. Vajda Gyula.

II. Mikó Imre gróf emlékszo-brának leleplezése.

A Muzem-egylet lélekemelő üneppe ujitá föl halhatatlan alapítója emlékezetét. Az általa emeltetett emlékszo-brot pünkösdi másolnapján délután leplezték le az erdélyrészi, kivált kolozsvári értelmisé; kitűnőségeinek, több tudományos intézet (jelcseu a Tudományos Akadémia), irodalmi társulat, közművelődési intézmények képviselői jelenlétében. A leleplezés ünnepélyét dr. Brassai Sámuel üdvözlőbeszéde nyitá meg, melyet a város tanács-tornében tartott az egybegyűt vendégek előtt, ezután az egész gyűlés kiment a muzeum-kertbe, hol a feledhetetlen nagy alapító

által adományozott palotával átellenben a kert déli dombja közepe táján az épülettel szemben fölállított a kisbányai dacitból készült talapzat, a néhai ifj. báró Vay Miklós által mintázott és a Schlick-féle öntőde által bronzba öntött szobor. Az ünnepély részleteit e helyen leírni felesleges, miután úgy az ünnepi beszédek, mint az ünnepi oda megjelent egy díszes kiállítású emlékkönyvbe, mely a muzeumi tagok közt szétszórtatott. Ez emlékkönyv magában foglalja az ünnepélyen előadott beszédeken, ódán kívül az Erdélyi Muzeum-Egylet vázlatos történetét, az egyes gyűjtemények keletkezését, fejlődését és jelen állapotot feltűntető jelentéseket és a szobor leírását. Beszédet gróf Esterházy Kálmán elnök tartá, az ünnepi ódát dr. Szász Béla írta és adta elő nagy hatással. A helybeli dalkör két ünnepi éneket adott elő. Este a torna-vivóda helyiségében dísz vacsora volt. Álljon itt a szobor felirata; a szembeeső oldalon:

HIDVÉGI GRÓF
MIKÓ IMRE
AZ ERDÉLYI MUZEUM
ALAPÍTÓJA
A NEMZETI TUDOMÁNY
NAGYLELKŰ PÁRTOLÓJA
S BUZGÓ MŰVELŐJE
DICSŐ EMLÉKÉNEK
A HÁLÁS MUZEUM-EGYLET.
MDCCCV—MDCCCLXXVI.

A talapzat alján áll a boldogul jelszava;

Peragit tranquilla potestas

Quod violenta nequit

A hátulso lapon:

EMERICO
COMITUM MIKÓ
DE HIDVÉG ULTIMO
MUSEI TRANSILVANI
FUNDATORI
ARTIUM LITERARUMQUE
FAUTORI
O. M. P.
GRATA POSTERITAS
MDCCCLXXXIX.

Tisztelet olvasóink figyelmét felhívjuk az Emlékkönyvre, melyben tömör rövidséggel szerkesztve megtalálja a Múzeum-Egyelet 30 évi történetét. Ez emlékkönyv elolvasása a hála és elismerés érzelmeit teljes mértékben fölébreszti.

III. Szakülés. 1889. május. 18-án.

Elnökölt *Dr. Szamosi János*. E szakülésnek következő tárgyai voltak:

1. Elnök részben felolvasta, részben előadta *Medea a világirodalomban* cz. tanulmányának III. részét, mely *Soden, Grillparzer* és *Legouvé* Medeával foglalkozik. Kiemeli, mint festi *Soden* részletesebben *Kreuz* szerelmét, mint enyhítette *Jason* alakját, azután kivált *Grillparzer* Medeáját magyarázza a trilogzat alkotó mű másik két darabjának: *Der Gastfreund* és *Die Argonauten* alapján, kivált az utóbbiban találja meg a kulcsot a *Medea* és *Jason* szerelméhez, sőt kimutatja, hogy ez előző két darab nélkül a *Medea* aesthetikai helyes megítélése kizártnak tekinthető. Azután *Legouvé* Medeáját jellemzi, melynek egy pár jelenetét megragadónak itéli, de a művet a dramaturgia szempontjából elhibázottnak tartja. A közönség lelkes éljenzéssel fogadta az érdekes felolvasást, mely e kiadványokban fog megjelenni.

2. Titkár kevés kihagyással felolvasta *Széchy-Lorencz Josephine* vendégnek *Florence* cz. tanulmányát, mely szerzőnőnek florencezi élményeit, uti emlékeit és műtörténeti tanulmányait tartalmazza. Megemlékezik szerzőnő főként a híres székesegyházról, annak multjáról, *Dante*, *Cellini*, *Cimabué*, *Boccaccio* életének a florencezi műemlékekkel összefüggő mozzanatairól és a főbb műemlékeket és művészeti alkotásokat röviden jellemzi. A közönség az érdekes felolvasást élénk tetszéssel fogadta.

3. *Ferenczi Zoltán* felolvasta *Poe-E. Edgar* elbeszélései cz. tanulmányát, mely a jeles költő egy pár elbeszélése nyomán jellemzi azon sajátos ellentétet, mely *Poe* szigorú lélektani módszere és a titokszerűség iránti hajlama közt áll fenn, mely elbeszéléseit a legérdekesebb lélektani fejtvényeket tartalmazó művekké teszi. A közönség e felolvasást is élénk tetszéssel fogadta.

4. Titkár egy pár szóval jelentést tesz *Téglás Gábor* és *Király Pál* szakosztályi tagok részéről beküldött és a régi Daciára vonatkozó 12 feliratról, melyek közül különösen fontos a 12-ik felirat. E feliratok *Apulum* ből (Gy.-Fehérvár) és *Sarmisegethusa*-tól (Várhely) eredtek és nagyobbára a dévai régészeti múzeumba kerültek. Ezzel a szakülés véget ért és zárt üléssé alakult, melyen elnök előterjesztésére tudásul vétetett, hogy *dr. Erődi Béla* tankerületi igazgató a múzeumi tagok közül a szakosztályhoz csatlakozott és *dr. Békésy Károly* szakosztályi tagnak lón megválasztva.